

Ευρωπαϊκή Ένωση Ιστορική εξέλιξη και πολιτικές για τους πολίτες

Παναγιώτης Ε. ΑΛΕΒΑΝΤΗΣ, Υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Οι απόψεις που εκφράζονται στο παρόν άρθρο ανήκουν αποκλειστικά στον συντάκτη και δεν εκφράζουν ούτε δεσμεύουν με κανένα τρόπο την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Από το μύθο στη δεκαετία του 1950

Σύμφωνα με το μύθο η Ευρώπη ήταν μια όμορφη πριγκίπισσα που γεννήθηκε κάπου στον σημερινό Λίβανο. Τα ιδιαίτερα όμορφα και πλατιά της μάτια, από τα οποία και βγήκε το όνομά της («ευ-ώπη») τράβηξαν την προσοχή του Δία του βασιλέα των θεών. Αμέσως μεταμορφώθηκε σε άσπρο ταύρο και απήγαγε την όμορφη Ευρώπη ενώ αυτή έπαιζε με τις φίλες της στην παραλία. Μεταφέροντας το πολύτιμο φορτίο του ο ταύρος διέσχισε κολυμπώντας την Ανατολική Μεσόγειο και έφερε την Ευρώπη στην Κρήτη όπου το ζευγάρι απέκτησε τρία παιδιά, τον Μίνωα, τον Σαρπηδόνα και τον Ραδάμανθυ. Τα παιδιά μεγάλωσαν και έγιναν βασιλιάδες και δικαστές και κυβέρνησαν την Κρήτη – ο δικαστής Μίνωας έδωσε το όνομά του στον Μινωικό πολιτισμό ενώ η ήπειρος στην οποία ανήκει η Κρήτη ονομάστηκε Ευρώπη.

*Mosaic floor of a Roman villa, early 4th century,
Sparta Museum*

Αν λοιπόν η Ευρώπη πήρε το όνομα μιας κατά ένα τρόπο παράνομης μετανάστριας δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η μετανάστευση, ιδίως η παράνομη, αποτελεί ακόμη και σήμερα σοβαρό ζήτημα για την Ευρωπαϊκή ήπειρο. Η προσεκτική παρατήρηση οποιουδήποτε από τα πολυάριθμα έργα τέχνης που απεικονίζουν την απαγωγή της Ευρώπης, από τα αρχαία ελληνικά ή ρωμαϊκά μωσαϊκά μέχρι τους πίνακες και τα γλυπτά μεγάλων δασκάλων όπως ο Ραφαήλ ή ο Μιχαήλ Άγγελος, μας υπενθυμίζει αμέσως τα μεγάλα ζητήματα τα οποία αντιμετωπίζει και σήμερα η Ευρώπη: γεωργία, ανθρώπινα δικαιώματα, έννομη τάξη, πολιτική για τις θάλασσες και πολλά άλλα. Δεν αποτελεί λοιπόν έκπληξη που ένα αντίγραφο του θρόνου του Μίνωα υπάρχει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης στην Ολλανδία. Η σημερινή Ευρώπη είναι πάνω απ' όλα μια κοινότητα που στηρίζεται στην έννοια της έννομης τάξης και του δικαίου.

Πριν να αποδεχτεί το δίκαιο ως βάση για την ειρηνική συνύπαρξη των λαών, η Ευρωπαϊκή ήπειρος γνώρισε πολλές περιόδους αναταραχών και επί αιώνες απετέλεσε το χωνευτήρι στο οποίο διαμορφώνονταν η Ιστορία. Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία που συγκροτήθηκε τον 1^ο αιώνα π.Χ. ήταν στην ουσία μια αυτοκρατορία στην οποία ανήκε μεγάλο μέρος της σημερινής Ευρώπης. Ήταν μια αυτοκρατορία με κοινό σύστημα δικαίου, κοινό ηγέτη, κοινή υπηκοότητα, κοινό νόμισμα, κοινό σύστημα μεταφορών, μια επίσημη γλώσσα για τη διοίκηση και κοινή άμυνα. Η αυτοκρατορία αυτή διήρκεσε ως καθαρά Ρωμαϊκή μέχρι τον 5^ο αι. μ.Χ. και μετά συνέχισε ως ελληνόφωνη (Ανατολική) Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (γνωστή και ως Βυζαντινή) μέχρι τον 15^ο αι. Αλλά η ιστορία δεν σταμάτησε εκεί. Δύο μεταγενέστερες αυτοκρατορίες στην Ανατολή η Οθωμανική (15^{ος} έως 20^{ος} αι.) και η Ρωσική (16^{ος} έως 20^{ος} αι.) ισχυρίστηκαν ότι ήταν κληρονόμοι της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, ενώ η προκήρυξη στη Δύση της Αγίας Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας από τον Καρλομάγνο (Heiliges Römisches Reich, 9^{ος} έως 19^{ος} αι.) οδήγησε στο θρησκευτικό σχίσμα μεταξύ Ανατολής και Δύσης και σε αιώνες πολέμων για το δικαίωμα στην αυτοκρατορική κληρονομιά. Δικτάτορες όπως ο Ναπολέοντας (1804-1814) ή ο Χίτλερ (1940-1945) μίλησαν για την επανένωση της Ευρωπαϊκής Ηπείρου κάτω από μια (δεσποτική) ηγεσία ενώ η Χανσεατική Λίγκα (13^{ος} έως 17^{ος} αι.) μπορεί να θεωρηθεί ως μια πρώτη προσπάθεια δημιουργίας ζώνης

ελεύθερου εμπορίου τουλάχιστον στην βόρεια Ευρώπη. Πολλοί θεωρούν επίσης τις συνθήκες ειρήνης της Βεσφαλίας (1648) και των Πυρηναίων (1659), με τις οποίες έληξε ο τριακονταετής πόλεμος, ως σημαντικούς σταθμούς στον δύσκολο δρόμο προς την Ευρωπαϊκή ενοποίηση καθώς θέτουν τις βάσεις για την ειρηνική συνύπαρξη καθολικών και προτεσταντών ύστερα από πολύχρονες ενδοευρωπαϊκές σφαγές.

*Τίποτα δεν είναι δυνατό χωρίς τους ανθρώπους, τίποτα δεν διαρκεί χωρίς θεσμικά όργανα,
Ζαν Μονέ στα Απομνημονεύματα*

Μπορούμε να μιλήσουμε για μια ενιαία Ευρωπαϊκή ταυτότητα; Σίγουρα η Ευρώπη μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει πολλά διαφορετικά πρόσωπα. Μπορούμε να ορίσουμε την Ευρωπαϊκή Ήπειρο γεωγραφικά από το Βόρειο Ακρωτήριο έως το Ταίναρο ή από τον Ατλαντικό στα Ουράλια, ως Ρωμαϊκή και μη Ρωμαϊκή Ευρώπη (κατά μήκος του Ρωμαϊκού *limes* που ταυτίζεται λίγο πολύ με το όριο του κρασιού), ως Καθολική και Ορθόδοξη (συν-πλην την Ουνία), ως Χριστιανική και Μουσουλμανική ή ακόμη ως προερχόμενη από την εκβιομηχανισμένη Ευρώπη του 19^{ου} αι. σε σχέση με την μη εκβιομηχανισμένη¹. Ωστόσο σήμερα «η Ευρώπη είναι πολιτική μάλλον παρά γεωγραφική» σύμφωνα με τον Τσέχο συγγραφέα και ποιητή Βάκλαβ Χάβελ, πρώην πρόεδρο της Δημοκρατίας της Τσεχίας. Αποτελεί πάνω απ' όλα καρπό της επιθυμίας των λαών της, που ήταν εχθροί επί αιώνες, να καθιερώσουν έναν τρόπο ειρηνικής συνύπαρξης, συνεργασίας

και επίλυσης των διαφορών τους με βάση την αμοιβαία κατανόηση και τα αμοιβαία τους συμφέροντα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση του εικοστού πρώτου αιώνα στηρίζεται και ενισχύει τις μεμονωμένες εθνικές ταυτότητες αφού χωρίς αυτές δεν θα είχε λόγο ύπαρξης.

Για να κατανοήσουμε τις δυνάμεις που οδήγησαν στη δημιουργία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, προδρόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να εντυπώσουμε στην κατάσταση της Ευρώπης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο. Τα τρόφιμα σπάνιζαν, οι υποδομές ήταν κατεστραμμένες και οι άνθρωποι είχαν κέφι για δουλειά αλλά ήταν φτωχοί. Ένας Γάλλος, ο Ζαν Μονέ (Jean Monnet) είχε ζήσει από κοντά, αφενός την αποτυχία της Κοινωνίας των Εθνών και αφετέρου τη συνεργασία της Βρετανίας, της Γαλλίας και των ΗΠΑ που οδήγησε στο νικηφόρο αποτέλεσμα των Παγκοσμίων πολέμων. Θέλησε λοιπόν να εξάλειψει τις συνθήκες που είχαν οδηγήσει τις Ευρωπαϊκές χώρες να πολεμούν η μία την άλλη μέχρι τελικής καταστροφής. Ο Μονέ είχε αρχίσει την καριέρα του ως εμπορικός αντιπρόσωπος της επιχείρησης κονιάκ του πατέρα του (που υπάρχει ακόμη ως μάρκα στο Κονιάκ της Γαλλίας) και κατάλαβε πως οι χώρες έχουν στην ουσία τα ίδια προβλήματα και μπορούν να βρουν λύσεις μόνο όταν οι άνθρωποι βρεθούν μαζί και συζητήσουν ισότιμα και σε περιβάλλον αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Πριν ακριβώς από μια σημαντική επίσκεψη του τότε Γάλλου υπουργού Εξωτερικών Ρομπέρ Σουμάν (Robert Schuman) στη Βρετανία συνέταξε την περίφημη δήλωση που ο Σουμάν διάβασε στις 9 Μαΐου 1950, και για την οποία είχε πετύχει την ανεπίσημη εκ των προτέρων συμφωνία του τότε Γερμανού καγκελάρη Κόνραντ Αντενάουερ (Konrad Adenauer)². Οι δυνάμεις που δημιούργησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση είχαν τεθεί σε κίνηση.

Απόσπασμα από τη δήλωση Σουμάν

«... Η Ευρώπη δεν θα φτιαχτεί μονομιάς, ή βάσει ενός σχεδίου. Θα φτιαχτεί μέσω συγκεκριμένων επιτευγμάτων που θα δημιουργήσουν μια εκ των πραγμάτων αλληλεγγύη. Η συνεργασία των Ευρωπαϊκών χωρών απαιτεί την εξάλειψη της αιώνιας αντίθεσης Γαλλίας – Γερμανίας. Η οποιαδήποτε ενέργεια πρέπει να αφορά κατ' αρχάς τις δύο αυτές χώρες..

Το σύνολο της Γαλλογερμανικής παραγωγής άνθρακα και χάλυβα θα τεθεί υπό την αρμοδιότητα μιας κοινής Ανωτάτης Αρχής, στο πλαίσιο ενός οργανισμού ανοικτού στη συμμετοχή των άλλων χωρών της Ευρώπης..

Σε αντίθεση με τα διεθνή καρτέλ, που έχουν την τάση να επιβάλλουν περιοριστικές πρακτικές στη διανομή και την εκμετάλλευση των εθνικών αγορών, και να πραγματοποιούν υψηλά κέρδη, η οργάνωση θα εξασφαλίσει τη συγχώνευση των αγορών και την επέκταση της παραγωγής.. ...»

¹ Για μια ενδελεχή και ουδέτερη ιστορία της Ευρώπης βλ. «*Europe, A history*» του Norman Davies, Oxford University Press, 1996 (στα αγγλικά). Περιέχει ένα πολύ καλό εισαγωγικό κεφάλαιο για τις διάφορες ταυτότητες της Ευρώπης.

² Για μια συναρπαστική περιγραφή του τρόπου με τον οποίο ο Ζαν Μονέ έθεσε σε κίνηση τη δημιουργία της ΕΕ βλ. «*Jean Monnet: Απομνημονεύματα*» Εκδόσεις Ροές, 1999.

Οι τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (και μια που απέτυχε ...)

Σε λιγότερο από ένα χρόνο μετά από την ιστορική δήλωση του Σουμάν, την οποία συνυπέγραψαν η Ιταλία και οι χώρες της Μπενελούξ αλλά όχι η Βρετανία, τα έξι ιδρυτικά κράτη μέλη υπέγραψαν στο Παρίσι τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ, υπεγράφη στις 18 Απριλίου 1951, τέθηκε σε ισχύ στις 23 Ιουλίου 1952). Με αυτήν δημιουργήθηκε μια υπερεθνική οντότητα η Ανώτατη Αρχή (της οποίας πρώτος πρόεδρος ορίστηκε ο Ζαν Μονέ που ανέλαβε καθήκοντα στο Λουξεμβούργο στις 10 Αυγούστου 1952). Ορισμένα κυριαρχικά δικαιώματα των κρατών μελών στους τομείς του άνθρακα και του χάλυβα μεταβιβάστηκαν σε αυτήν την Ανώτατη Αρχή για πρώτη φορά. Η συνθήκη προέβλεπε ένα Συμβούλιο Υπουργών, το οποίο αποφάσιζε βάσει προτάσεων της Ανωτάτης Αρχής, ένα Δικαστήριο, μια Κοινοβουλευτική Συνέλευση και ένα Ελεγκτικό Συνέδριο. Προέβλεπε επίσης σειρά πολιτικών για την Κοινή Αγορά (ελεύθερο ανταγωνισμό, κοινωνικές προβλέψεις, ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων, μεταφορές, εμπορική πολιτική κλπ.). Σήμερα, 50 περίπου χρόνια αργότερα, οι ίδιες λίγο-πολύ δομές εξασφαλίζουν τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η συνθήκη περιελάμβανε συνολικά 100 άρθρα και μερικά παραρτήματα, διήρκεσε επί 50 έτη (μέχρι τις 23 Ιουνίου 2002) και χρησίμευσε ως βάση για τη δημιουργία της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μια άλλη συνθήκη, για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα της Άμυνας (υπογράφηκε στις 27 Μαΐου 1952 επίσης το Παρίσι) δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ καθώς απορρίφθηκε από το Γαλλικό Κοινοβούλιο στις 30 Αυγούστου 1954. Παρόλο που η Κοινότητα αυτή μετασηματίστηκε αργότερα στην Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, απέδειξε πως στον τομέα της άμυνας τα ευρωπαϊκά κράτη δεν ήταν ακόμη έτοιμα να παραχωρήσουν κανένα μέρος της εθνικής τους κυριαρχίας, μια ιδέα που μισό αιώνα αργότερα δεν έχει ακόμη ωριμάσει. Εν τούτοις, με δεδομένη την επιτυχία της ΕΚΑΧ, τις συνεχείς προσπάθειες του Ζαν Μονέ (στο πλαίσιο της επιτροπής για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης που δημιούργησε) και την πεποίθηση αρκετών Ευρωπαίων πολιτικών (του Βέλγου Ανρί Σπάακ, του Ιταλού Αλσίντ ντε Γκάσπερι και άλλων) οι έξι ευρωπαϊκές χώρες της ΕΚΑΧ υπέγραψαν στις 2 Ιουνίου 1955 στη Μεσσήνη της Σικελίας μια διακήρυξη με την οποία έθεταν τους στόχους για ένα περαιτέρω βήμα προς την Ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Μετά από μια περίοδο έντονων διαπραγματεύσεων τα έξι ιδρυτικά κράτη μέλη υπέγραψαν στις 25 Μαρτίου 1957 τις Συνθήκες της Ρώμης με τις οποίες δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ) (τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1958). Οι νέες Κοινότητες είχαν κοινό Κοινοβούλιο και Δικαστήριο με την ΕΚΑΧ αλλά δική τους Ανώτατη Αρχή (που ονομάζονταν Επιτροπή), Ελεγκτικό Συνέδριο και Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Θεμέλια της Συνθήκης ΕΟΚ ήταν η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων και τα κείμενα προέβλεπαν σειρά κοινών πολιτικών, οι σπουδαιότερες από τις οποίες αφορούσαν την γεωργία (κοινή αγροτική πολιτική), το δασμολόγιο και το εμπόριο, τον ελεύθερο ανταγωνισμό, και την προσέγγιση των νομοθεσιών για την επίτευξη της Κοινής Αγοράς. Με τις συνθήκες δημιουργήθηκε επίσης ένα Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (για την στήριξη της απασχόλησης και των συνθηκών διαβίωσης) καθώς και μια Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

«... Η Γερμανία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες πιστεύουν ότι ήλθε ο καιρός να κάνουν άλλο ένα βήμα στο δρόμο της οικοδόμησης της Ευρώπης.

Είναι της γνώμης ότι οι στόχοι αυτοί πρέπει να επιτευχθούν κατ' αρχάς στη σφαίρα της οικονομίας. Πιστεύουν ότι η δημιουργία μιας ενωμένης Ευρώπης πρέπει να επιτευχθεί μέσω της ανάπτυξης κοινών θεσμικών οργάνων, την σταδιακή συγχώνευση των εθνικών οικονομιών, τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς και την προοδευτική εναρμόνιση των κοινωνικών τους πολιτικών.

Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ... θα κληθεί να συμμετάσχει ...»

Απόσπασμα από την διακήρυξη της Μεσσήνης, 1-2 Ιουνίου 1955

Επέκταση και πολυπλοκοποίηση³

Από το 1957 έως το 1985 – Από 6 σε 12 κράτη μέλη. Η Ανώτατη Αρχή της ΕΚΑΧ και η Επιτροπή (της ΕΟΚ και της Ευρατόμ) στρώθηκαν στη δουλειά για να μετατρέψουν τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες από τα οράματα που περιέγραφαν οι συνθήκες σε καθημερινή πραγματικότητα για τους λαούς της Ευρώπης. Το 1962 για παράδειγμα παρουσιάστηκε η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) και ο πρώτος κανονισμός (αριθ. 17) περί εφαρμογής της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού. Το 1963 υπεγράφη μια συμφωνία σύνδεσης μεταξύ της ΕΟΚ και 18 Αφρικανικών χωρών. Την ακολούθησε η σύμβαση Λομέ Ι που την υπέγραψαν η ΕΟΚ και 46 χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ). Αρκετές από τις πρώτες αποφάσεις αφορούσαν την κοινωνική πολιτική, ιδίως τα δικαιώματα των διακινούμενων εργαζόμενων. Την 1^η Ιουλίου 1968, 18 μήνες πριν από την καθορισμένη προθεσμία, καταργήθηκαν πλήρως οι δασμοί των βιομηχανικών προϊόντων, και εισήχθη ένα Κοινό Δασμολόγιο. Παράλληλα, με πρωτοβουλία της Βρετανίας αρκετές χώρες που δεν συμμετείχαν στις Κοινότητες δημιούργησαν το 1960 στη Στοκχόλμη την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ).

Ωστόσο, πολλά θέματα παρέμειναν ανοικτά, ή δεν μπορούσαν να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο των υφιστάμενων δομών λήψης αποφάσεων. Κατ' αρχάς υπεγράφη μια συνθήκη με την οποία συγχωνεύτηκαν τα εκτελεστικά όργανα των τριών Κοινοτήτων και δημιουργήθηκε ένα ενιαίο Συμβούλιο και μια Επιτροπή – η αποκαλούμενη Συνθήκη συγχώνευσης (Βρυξέλλες, 8 Απριλίου 1965 – τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου 1967). Το 1966 ύστερα από μια πολιτική κρίση και μετά από πρόταση της Γαλλίας, τα κράτη μέλη συμφώνησαν ότι ο κανόνας της ομοφωνίας θα έπρεπε να διατηρηθεί όταν διακυβούνταν «ζωτικά εθνικά συμφέροντα» («συμβιβασμός του Λουξεμβούργου»). Το 1969 στη σύνοδο κορυφής της Χάγης οι πολιτικοί ηγέτες της ΕΟΚ αποφάσισαν να προωθήσουν περαιτέρω την Ευρωπαϊκή ενοποίηση. Το 1970 υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο μια συνθήκη που επέτρεπε στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες να χρηματοδοτούνται όλο και περισσότερο από τους «ίδιους πόρους» και με την οποία παραχωρούνταν περισσότερες εξουσίες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το 1974 στη σύνοδο κορυφής του Παρισιού, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των κρατών μελών αποφάσισαν να συναντώνται τρεις φορές το χρόνο στο πλαίσιο αυτού που σήμερα είναι γνωστό ως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Έδωσαν επίσης την έγκριση τους για την απ' ευθείας εκλογή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και συμφώνησαν να δημιουργήσουν ένα Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Το 1975 με μια νέα συνθήκη παραχωρήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο περισσότερες εξουσίες επί του προϋπολογισμού και ιδρύθηκε ένα Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουνίου 1977). Το 1978 οργανώθηκαν οι πρώτες απ' ευθείας εκλογές των 410 μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Το 1972 τα έξι κράτη μέλη της ΕΟΚ αποφάσισαν ότι οι ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων τους δεν έπρεπε να επιτρέπεται να κυμαίνονται κατά ποσοστό άνω του 2,25% (το αποκαλούμενο «φιδάκι»). Το 1978 στη σύνοδο κορυφής του Μπρέμεν η Γαλλία και Γερμανία πρότειναν την εκ νέου δρομολόγηση της νομισματικής συνεργασίας με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) που αντικατέστησε το «φιδάκι». Το ΕΝΣ που ήταν ο πρόδρομος του ευρώ άρχισε να λειτουργεί στις 13 Μαρτίου 1979.

Αρκετές χώρες, διαπιστώνοντας ότι οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες άρχισαν να πετυχαίνουν πρακτικά αποτελέσματα αποφάσισαν να προσχωρήσουν και αυτές στη «λέσχη». Η διεύρυνση άρχισε το 1972 όταν η Δανία, η Ιρλανδία, η Νορβηγία και το Ηνωμένο Βασίλειο υπέγραψαν τις πρώτες συνθήκες προσχώρησης στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Οι Νορβηγοί ψηφοφόροι απέρριψαν την προσχώρηση σε δημοψήφισμα αλλά οι άλλες τρεις χώρες μπήκαν στις Κοινότητες την 1^η Ιανουαρίου 1973. Η Ελλάδα υπέγραψε συνθήκη προσχώρησης το 1979 και έγινε πλήρες μέλος την 1^η Ιανουαρίου 1981. Η Ισπανία και η Πορτογαλία υπέγραψαν το 1985 και έγιναν πλήρη μέλη την 1^η Ιανουαρίου 1986.

Από το 1985 έως το 1999 – ο Ντελόρ και η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά. Μια νέα εποχή για την Ευρωπαϊκή ενοποίηση άρχισε τον Ιανουάριο του 1985 όταν ο Ζακ Ντελόρ ανέλαβε πρόεδρος της

³ Λεπτομερής ιστορία της ΕΕ ανά έτος διατίθεται στις ιστοσελίδες http://europa.eu/abc/history/index_el.htm. Η EUR-Lex, η πύλη νομοθεσίας και νομολογίας της ΕΕ στη διεύθυνση <http://eur-lex.europa.eu/el/index.htm> περιλαμβάνει τα πλήρη κείμενα των συνθηκών, της νομοθεσίας, της νομολογίας και των προπαρασκευαστικών κειμένων. Ορισμένα κείμενα που εκδόθηκαν πριν από την προσχώρηση της Ελλάδας διατίθενται μόνο στις γλώσσες των έξι ιδρυτικών κρατών μελών.

Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κατά τη διάρκεια της δεκάχρονης θητείας του η Ευρώπη έκανε μερικά τεράστια βήματα μπροστά. Στο τέλος του 1985 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου οι ηγέτες των 10 κρατών μελών συμφώνησαν να αναθεωρήσουν τη συνθήκη της Ρώμης και να δρομολογήσουν εκ νέου την ευρωπαϊκή ενοποίηση μέσω μιας «Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης». Αυτή η νέα συνθήκη υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο και στη Χάγη (τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου 1987) και απετέλεσε τη βάση για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς μέχρι το 1993. Μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου (9 Νοεμβρίου 1989) και την επανένωση της Γερμανίας (3 Οκτωβρίου 1990) τα 12 κράτη μέλη υπέγραψαν το 1992 τη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Μάαστριχ (τέθηκε σε ισχύ την 1^η Νοεμβρίου 1993). Με αυτή τη νέα συνθήκη τέθηκαν οι βάσεις για μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, για τη στενότερη συνεργασία σε θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων και για τη δημιουργία μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης, συμπεριλαμβανομένου και ενός κοινού νομίσματος. Στο υφιστάμενο κοινοτικό σύστημα προστέθηκε η διακυβερνητική συνεργασία στους παραπάνω τομείς και δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η ΕΟΚ ονομάστηκε εκ νέου «Ευρωπαϊκή Κοινότητα» (ΕΚ). Με τη συνθήκη αυτή δημιουργήθηκε ένα σύστημα τριών πυλώνων για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων (βλέπε παρακάτω). Το 1997 υπογράφηκε στο Άμστερνταμ μια νέα συνθήκη (τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου 1999) με την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση απέκτησε νέες εξουσίες και αρμοδιότητες ιδίως σε τομείς που ενδιαφέρουν άμεσα τους πολίτες (περιβάλλον, προστασία των καταναλωτών, απασχόληση, δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις δημόσια υγεία).

Το 1990 αρκετές ευρωπαϊκές χώρες υπέγραψαν τη συμφωνία του Σένγκεν με στόχο την κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα μεταξύ των κρατών μελών. Το 1998 άρχισε η μετάβαση στο ευρώ όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κορυφής των Βρυξελλών αποφάσισε πως 11 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Αυστρία, Βέλγιο, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία και Ισπανία) ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις για τη θέσπιση του κοινού νομίσματος από την 1^η Ιανουαρίου 1999. Η Ελλάδα προσχώρησε λίγο αργότερα. Επίσης στο τέλος του 1998 καθορίστηκαν σταθερές και αμετάβλητες ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων, τα οποία αντικαταστάθηκαν από το ευρώ. Την 1^η Ιανουαρίου 1999 άρχισε με επιτυχία το τρίτο στάδιο της νομισματικής ένωσης: τα νομίσματα 11 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντικαταστάθηκαν από το ευρώ και το ενιαίο νόμισμα εισήχθη στις χρηματιστηριακές αγορές. Από εκείνη τη στιγμή και μετά η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα φέρει την ευθύνη για την νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία καθορίζεται και υλοποιείται σε ευρώ. Οι πολίτες στις 12 χώρες της ζώνης ευρώ άρχισαν να χρησιμοποιούν τα χαρτονομίσματα και τα νομίσματα του ευρώ την 1^η Ιανουαρίου 2002.

Κατά την ίδια περίοδο πραγματοποιήθηκε άλλη μία διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 1994 η Αυστρία, η Φινλανδία, η Νορβηγία και η Σουηδία υπέγραψαν συνθήκη προσχώρησης. Πλην της Νορβηγίας που ψήφισε για δεύτερη φορά κατά της προσχώρησης, οι άλλες τρεις χώρες έγιναν μέλη της Ένωσης την 1^η Ιανουαρίου 1995. Το 1998 και το 1999 δρομολογήθηκε η περαιτέρω διεύρυνση προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, την Κύπρο και τη Μάλτα (και αργότερα την Τουρκία). Οι διαπραγματεύσεις ήταν μακροχρόνιες και ολοκληρώθηκαν το 2003 για 10 χώρες.

2000 έως 2007 – Μια Ένωση με 27 μέλη μετά την διεύρυνση προς ανατολάς. Η προετοιμασία της διεύρυνσης αποδείχτηκε δύσκολη. Μια νέα συνθήκη υπογράφηκε στη Νίκαια το 2001 (τέθηκε σε ισχύ την 1^η Φεβρουαρίου 2003) που προέβλεπε τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για μια Ευρωπαϊκή Ένωση με 25 κράτη μέλη. Παράλληλα ξεκίνησαν οι εργασίες μιας Ευρωπαϊκής Συνέλευσης (Φεβρουάριος 2002 – Ιούλιος 2003) με στόχο την θέσπιση Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Ακολούθησε μια Διακυβερνητική Διάσκεψη (Οκτώβριος 2003 – Ιούνιος 2004) και η υπογραφή στη Ρώμη στις 29 Οκτωβρίου 2004 μιας Συνταγματικής Συνθήκης που αποτελούνταν από τρία μέρη (ένα γενικό «συνταγματικό» μέρος, τη Χάρτα των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και ένα τμήμα με το οποίο κωδικοποιούνταν οι πολιτικές και η λειτουργία της Ένωσης), 36 πρωτόκολλα και 50 δηλώσεις. Η εν λόγω Συνθήκη που μέχρι το φθινόπωρο του 2006 είχε επικυρωθεί από 15 κράτη μέλη, απορρίφθηκε το 2005 σε δημοψηφίσματα που έγιναν στη Γαλλία και στις Κάτω Χώρες. Μετά από μια νέα Διακυβερνητική Διάσκεψη, τα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέγραψαν στη Λισσαβόνα τον Δεκέμβριο του 2007 μια συνθήκη για την τροποποίηση των προηγούμενων συνθηκών, η οποία προβλέπεται να αρχίσει να ισχύει από το 2009.

Η Κύπρος, η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Σλοβακία και η Σλοβενία έγιναν πλήρη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 1^η Μαρτίου 2004 ενώ η Βουλγαρία και η Ρουμανία έγιναν πλήρη μέλη την 1^η Ιανουαρίου 2007.

Γιατί χρειαζόμαστε την Ευρωπαϊκή Ένωση:

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δημιουργήθηκε κατ' αρχάς κυρίως για να εξασφαλίσει την ειρηνική συνύπαρξη των χωρών της Ευρώπης μέσω της οικονομικής συνεργασίας και ενοποίησης. Αυτό ίσχυε κατά τη δεκαετία του 1950 όταν οι χώρες που πολέμησαν στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο άρχισαν να εργάζονται από κοινού στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα. Αλλά αυτό ισχύει επίσης και στις αρχές του 21^{ου} αιώνα καθώς οι χώρες της Ευρώπης που χωρίζονταν προηγουμένως από το αποκαλούμενο «σιδηρούν παραπέτασμα» ένωσαν τις δυνάμεις τους στο πλαίσιο της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ένωση αυτή αποβλέπει στην κατασκευή της Ευρώπης του μέλλοντος με βάση Συνθήκες που εξασφαλίζουν το κράτος δικαίου, την ισότητα μεταξύ όλων των χωρών, το σεβασμό των αρχών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και την προώθηση της αλληλεγγύης μεταξύ των λαών με ταυτόχρονο σεβασμό της ιστορίας τους, της πολιτιστικής τους κληρονομιάς και των παραδόσεών τους.

Η Ευρώπη απέδειξε ότι όλα τα παραπάνω είναι δυνατά όταν τα κράτη εργάζονται για την ενίσχυση και σύγκλιση των οικονομιών τους και την καθιέρωση μιας οικονομικής και νομισματικής Ένωσης που περιλαμβάνει ένα ενιαίο και σταθερό νόμισμα. Αυτά πρέπει να επιτευχθούν λαμβανομένης υπόψη της αρχής της αειφόρου ανάπτυξης και στο πλαίσιο της επίτευξης της εσωτερικής (ή ενιαίας αγοράς), της ενισχυμένης συνοχής και της προστασίας του περιβάλλοντος. Επιπλέον η Ευρωπαϊκή Ένωση που είναι μια από τις ισχυρότερες οικονομίες στον πλανήτη πρέπει να προβλέψει την υλοποίηση μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας που να περιλαμβάνει και την προοδευτική ανάπτυξη μιας κοινής αμυντικής πολιτικής με στόχο την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής ανεξαρτησίας. Αυτά είναι στην πραγματικότητα αναγκαία προκειμένου να προωθηθεί η ειρήνη, η ασφάλεια και η πρόοδος στην Ευρώπη και στον κόσμο. Παράλληλα με τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς η Ένωση πρέπει να διευκολύνει την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων με ταυτόχρονη εξασφάλιση της ασφαλείας και της προστασίας των λαών της μέσω της δημιουργίας ενός χώρου ελευθερίας, ασφαλείας και δικαιοσύνης.

Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από 27 κράτη μέλη που έχουν μάθει να διευθετούν τις διαφορές τους ειρηνικά στο πλαίσιο θεσμικών οργάνων που διέπονται από το κράτος δικαίου. Μέσω ενός πολύπλοκου συστήματος ανακατανομής των πόρων, οι φτωχότερες περιοχές της Ένωσης λαμβάνουν βοήθεια με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης των πολιτών τους. Η ενίσχυση και επέκταση των διευρωπαϊκών δικτύων ενέργειας και μεταφορών φέρνουν τις απομακρυσμένες και απομονωμένες περιοχές πλησιέστερα στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επενδύει επίσης μεγάλα ποσά στην Έρευνα και Ανάπτυξη και μέσω της στρατηγικής της Λισσαβόνας έχει στόχο «να καταστεί η πιο δυναμική και ανταγωνιστική, στηριζόμενη στη γνώση, οικονομία στον κόσμο» μέχρι το 2010⁴.

Ποιος αποφασίζει και πως

Η έννομη τάξη της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης στηρίζεται σε τρεις συνθήκες: 1) Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας 2) Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και 3) Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας⁵. Προβλέπουν τα παρακάτω θεσμικά όργανα και οργανισμοί, καθώς και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και τους τομείς πολιτικής που αποτελούν το αντικείμενο της καθημερινής λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Θεσμικά όργανα. Το *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο* είναι το μόνο υπερεθνικό θεσμικό όργανο του οποίου τα μέλη εκλέγονται δημοκρατικά με άμεση καθολική ψηφοφορία. Εκπροσωπεί τους λαούς των κρατών

⁴ Εκτενέστερη παρουσίαση της ΕΕ περιέχεται στο φυλλάδιο *Η Ευρώπη σε 12 μαθήματα*, του Pascal Fontaine, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003, το οποίο διατίθεται στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_glance/22/index_el.htm, και στο φυλλάδιο *Πώς λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση*, το οποίο διατίθεται στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_glance/53/index_el.htm.

⁵ Ενοποιημένες αποδόσεις των εν λόγω Συνθηκών διατίθενται στη διεύθυνση <http://eur-lex.europa.eu/el/treaties/index.htm>.

μελών και εκλέγεται ανά πενταετία. Οι υπουργοί των κρατών μελών συνέρχονται στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να αποφασίσουν με βάση προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είτε ομόφωνα είτε με την αποκαλούμενη ειδική πλειοψηφία. Κάθε χώρα εναλλάσσεται ανά εξάμηνο στην προεδρία του Συμβουλίου, οργανώνει συναντήσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο οποίο συμμετέχουν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ο πρόεδρος της Επιτροπής και το οποίο καθορίζει τις γενικές πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ο θεματοφύλακας των συνθηκών και διαθέτει το δικαίωμα της πρωτοβουλίας για τη διατύπωση των νομοθετικών προτάσεων προς το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο. Αυτό το «θεσμικό τρίγωνο» παράγει τις πολιτικές και τη νομοθεσία (οδηγίες, κανονισμούς και αποφάσεις) που ισχύουν σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Κατ' αρχήν η Επιτροπή προτείνει τη νέα νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά οι αποφάσεις λαμβάνονται από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο που εκδίδουν τις σχετικές πράξεις (βλέπε παρακάτω «Διαδικασίες λήψης αποφάσεων»).

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εφαρμόζει και ερμηνεύει την έννομη τάξη του Ευρωπαϊκού δικαίου με βάση καταγγελίες (ή αιτήματα ερμηνείας) των θεσμικών οργάνων ή των κρατών μελών. Το Πρωτοδικείο κρίνει επί καταγγελιών ατόμων ή εταιρειών το Διοικητικό Δικαστήριο κρίνει υποθέσεις υπαλλήλων των θεσμικών οργάνων. Το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τη χρηματοδότηση και τις δαπάνες των θεσμικών οργάνων.

Συμβουλευτικά και Χρηματοπιστωτικά όργανα. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποτελείται από εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων (εργαζόμενοι και εργοδότες). Γνωμοδοτεί πριν από την έκδοση νομοθετικών πράξεων όπως γνωμοδοτεί και Επιτροπή των Περιφερειών, που αποτελείται από εκπροσώπους περιφερειακών και τοπικών αρχών.

Τα χρηματοπιστωτικά θεσμικά όργανα περιλαμβάνουν την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα που καθορίζει και εφαρμόζει την Ευρωπαϊκή νομισματική πολιτική (δηλαδή διαχειρίζεται το Ευρώ), την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων που διαχειρίζεται και συνχρηματοδοτεί επενδυτικά σχέδια σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση και πέρα από αυτήν καθώς και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων που παρέχει εγγυήσεις και επενδυτικά κεφάλαια για να βοηθήσει Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

Άλλα όργανα και οργανισμοί. Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής προφυλάσσει τους πολίτες και τις επιχειρήσεις από τη κακοδιοίκηση ενώ ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων χειρίζεται ζητήματα που αφορούν την προστασία της ιδιωτικής ζωής σε μια διασυνδεδεμένη κοινωνία των πληροφοριών.

Εκτός από τα παραπάνω θεσμικά όργανα και οργανισμούς⁶, που προβλέπονται στις συνθήκες, επιμέρους τεχνικά, επιστημονικά ή διαχειριστικά καθήκοντα διεκπεραιώνονται από διοργανικές υπηρεσίες (όπως η Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Επιλογής Προσωπικού και η Ευρωπαϊκή Σχολή Δημόσιας Διοίκησης) καθώς και από αποκεντρωμένους κοινοτικούς οργανισμούς που δημιουργούνται με ειδικές αποφάσεις του Συμβουλίου ή προβλέπονται σε άλλες νομοθετικές πράξεις της ΕΕ. Παραδείγματα τέτοιων οργανισμών είναι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, το Κοινοτικό γραφείο φυτικών ποικιλιών, το Ευρωπαϊκό ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων και άλλοι. Ιδιαίτεροι οργανισμοί έχουν συγκροτηθεί στον τομέα της ασφάλειας και της προστασίας (Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία, Ασφάλεια των Αεροπορικών Μεταφορών, Πρόληψη και Έλεγχος Ασθενειών, Ασφάλεια Τροφίμων, Ασφάλεια στη Θάλασσα, Ναρκωτικά και Εξαρτήσεις από Ουσίες, Ρατσισμός και Ξενοφοβία, καθώς και για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα). Οργανισμοί έχουν επίσης ιδρυθεί στο πλαίσιο της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και της Πολιτικής Ασφάλειας (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Αμυνας, Ινστιτούτο Μελετών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για Θέματα Ασφάλειας και Δορυφορικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης) αλλά και στο πλαίσιο της Αστυνομικής και Δικαστικής συνεργασίας (Ευρωπαϊκή Αστυνομική Ακαδημία, Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας – Eurojust, και Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία – Europol).

⁶ Πλήρης κατάλογος των θεσμικών οργάνων και των διοργανικών υπηρεσιών και οργανισμών διατίθενται στη διεύθυνση http://europa.eu/index_el.htm.

Διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Τρεις είναι σήμερα οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναφέρονται και ως διαδικασίες πρώτου, δεύτερου και τρίτου πυλώνα. Η διαδικασία λήψης αποφάσεων του *πρώτου πυλώνα* αφορά πολιτικές που αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης με βάση την επιλεγόμενη Κοινοτική Μέθοδο δηλαδή οι νομοθετικές πράξεις προτείνονται από την Επιτροπή και στη συνέχεια θεσπίζονται από το Συμβούλιο από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή κατόπιν απλής γνωμοδότησης του τελευταίου. Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα της πρωτοβουλίας και παραμένει Θεματοφύλακας των Συνθηκών. Για ορισμένους τομείς πολιτικής ισχύει η ομοφωνία, για άλλους η ειδική πλειοψηφία. Ο *δεύτερος πυλώνας* καλύπτει την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας και η διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι καθαρά διακυβερνητική στο πλαίσιο του Συμβουλίου και απαιτεί ομοφωνία. Τέλος, ο *τρίτος πυλώνας* που καλύπτει τον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων αποτελεί αμάλγαμα των δύο μεθόδων (προτάσεις μπορούν να διατυπώσουν τα κράτη μέλη και η Επιτροπή ενώ οι αποφάσεις λαμβάνονται ομόφωνα για τις αρχές αλλά με ειδική πλειοψηφία για την υλοποίηση). Με την Τροποποιητική Συνθήκη της Λισσαβόνας οι διαδικασίες αυτές απλοποιούνται με επέκταση της συναπόφασης Συμβουλίου-Κοινοβουλίου και της ειδικής πλειοψηφίας σε όλους τους τομείς πλην των τομέων της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας όπου διατηρείται η ομοφωνία.

Η Επιτροπή διατυπώνει τις προτάσεις της προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με βάση εκτεταμένες διαβουλεύσεις μέσω τεχνικών επιτροπών, μελετών, ηλεκτρονικών και κλασικών ερωτηματολογίων και δημοσκοπήσεων καθώς και λαμβάνοντας υπόψη τις υποδείξεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όπως διατυπώνονται σε σχετικά ψηφίσματα και κοινοβουλευτικές ερωτήσεις. Στη διαδικασία της διαβούλευσης συμμετέχουν οι εθνικές διοικήσεις, μεγάλα οργανωμένα λόμπι, μη κυβερνητικές οργανώσεις, εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων (εργοδοτών και εργαζομένων) και των περιφερειακών αρχών καθώς και ενημερωμένοι πολίτες. Μετά την υποβολή της πρότασης από την Επιτροπή οι ομάδες εργασίας του Συμβουλίου και οι κοινοβουλευτικές επιτροπές διατυπώνουν γνώμες που μπορούν να οδηγήσουν την Επιτροπή να αναδιατυπώσει την πρόταση της. Μετά τη θέσπιση μιας νομοθετικής πράξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυτή δημοσιεύεται στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πρέπει να εφαρμοστεί. Η Επιτροπή παρακολουθεί την εν λόγω εφαρμογή με τη βοήθεια διαχειριστικών και κανονιστικών επιτροπών που αποτελούνται από εκπροσώπους των εθνικών διοικήσεων. Οι πολίτες μπορούν να υποβάλουν στην Επιτροπή καταγγελία σχετικά με την μη εφαρμογή της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή διερευνά την υπόθεση και κινεί ενδεχομένως ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία για παράβαση κατά του κράτους μέλους. Οι πολίτες ή οι εταιρείες που αποτελούν αντικείμενο μεμονωμένων αποφάσεων της Επιτροπής (π.χ. στο πλαίσιο της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού) μπορούν να υποβάλουν καταγγελία στο Πρωτοδικείο.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη (άρθρο 249), *«Προς εκπλήρωση των καθηκόντων τους και σύμφωνα με την παρούσα συνθήκη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού με το Συμβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή εκδίδουν κανονισμούς και οδηγίες, λαμβάνουν αποφάσεις και διατυπώνουν συστάσεις ή γνώμες. Ο κανονισμός έχει γενική ισχύ. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος. Η οδηγία δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών. Η απόφαση είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της για τους αποδέκτες που ορίζει. Οι συστάσεις και οι γνώμες δεν δεσμεύουν».* Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 5 *«Η Κοινότητα δρα μέσα στα όρια των αρμοδιοτήτων που της αναθέτει και των στόχων που της ορίζει η παρούσα συνθήκη. Στους τομείς που δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Κοινότητα δρα σύμφωνα με την αρχή επικουρικότητας, μόνον εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύνανται συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο. Η δράση της Κοινότητας δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συνθήκης⁷».*

⁷ Η τελευταία πρόταση αναφέρεται και ως «αρχή της αναλογικότητας».

Πολιτικές της Ένωσης και καθημερινότητα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δικαιοδοσία σε πολλούς τομείς της καθημερινής ζωής ιδιαίτερα σε τομείς που αφορούν τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Το κοινοτικό δίκαιο εφαρμόζεται σε πολλές περιπτώσεις απ' ευθείας στις επιχειρήσεις και τους πολίτες υπερτερώντας του εθνικού δικαίου. Το άρθρο αυτό περιλαμβάνει μια σύντομη επισκόπηση των τομέων πολιτικής που ενδιαφέρουν ειδικότερα τους πολίτες και γίνεται αναφορά σε μερικά παραδείγματα από καθημερινές υποθέσεις για να καταδειχτεί πόσο επηρεάζουν την καθημερινότητά μας οι ευρωπαϊκές πολιτικές.

Μπορούμε φυσικά να αναλύσουμε την σχετική σπουδαιότητα των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με αρκετούς τρόπους. Με βάση το ποσοστό του κοινοτικού προϋπολογισμού οι πιο σημαντικοί τομείς πολιτικής είναι η γεωργία, η περιφερειακή πολιτική και η έρευνα και ανάπτυξη. Με βάση τις εκδιδόμενες ανακοινώσεις τύπου και την επιλεγόμενο «επικοινωνιακό ίχνος», οι πλέον σημαντικοί τομείς πολιτικής περιλαμβάνουν τον ανταγωνισμό, την εσωτερική αγορά και την πολιτική για τις επιχειρήσεις. Τέλος από την άποψη της καθημερινότητας των πολιτών μπορούν να θεωρηθούν ως πιο σημαντικές πολιτικές η ελεύθερη διακίνηση, η κοινωνική πολιτική και η απασχόληση, η προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος καθώς και ζητήματα που αφορούν την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη (π.χ. η μετανάστευση, η τρομοκρατία και η δικαστική συνεργασία)⁸.

Η καθημερινότητα της νοικοκυράς. Στον τομέα των τροφίμων η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει σειρά υποχρεώσεων, μερικές από τις οποίες αναφέρονται εδώ. Τα συσκευασμένα τρόφιμα πρέπει να αναγράφουν τη σύσταση των περιεχομένων και κατά πόσο περιέχουν ουσίες που είναι γνωστό ότι προκαλούν αλλεργίες. Τα διαιτητικά τρόφιμα και τα συμπληρώματα διατροφής πρέπει να αναγράφουν επίσης την ενεργειακή αξία καθώς και τα περιεχόμενα θρεπτικά συστατικά. Αν σε κάποιο κράτος μέλος διαπιστωθεί κάποιο πρόβλημα στον τομέα των τροφίμων (π.χ. κάποια μόλυνση ή κάποια ασθένεια των ζώων), παράλληλα με τα μέτρα που λαμβάνονται στην πηγή του προβλήματος όλα τα κράτη ενημερώνονται ταχύτατα μέσω ενός πανευρωπαϊκού συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης. Ιδιαίτερες διατάξεις έχουν θεσπιστεί για τον εντοπισμό των αγροκτημάτων από τα οποία προέρχονται τρόφιμα τα οποία κρίνονται επικίνδυνα και πρέπει να αποσυρθούν από την αγορά. Τέλος όλα τα επιτρεπόμενα πρόσθετα τροφίμων, οι προϋποθέσεις χρησιμοποίησής τους αλλά και οι μέγιστες τιμές ανοχής για ορισμένες προσμείξεις με έχουν εναρμονιστεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε να προστατεύεται η υγεία των καταναλωτών και να υπάρχει εγγύηση για την ελεύθερη κυκλοφορία των τροφίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης θεσπίσει εναρμονισμένους κανόνες για την επισήμανση των υφάνσιμων προϊόντων και ινών. Και στο πλαίσιο των συμφωνιών που έχει συνάψει με τρίτες χώρες εξασφαλίζει την τροφοδοσία της Ευρωπαϊκής αγοράς με φτηνά προϊόντα ένδυσης.

Στον τομέα των καλλυντικών η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει κανόνες για την σύσταση, την σήμανση και τη συσκευασία με στόχο να εξασφαλίσει την προστασία της ανθρώπινης υγείας και την απαγόρευση των δοκιμών σε ζώα. Παράλληλα στον τομέα των απορρυπαντικών η κοινοτική νομοθεσία εξασφαλίζει καλύτερη προστασία των υδάτων από τις δυσμενείς επιπτώσεις ορισμένων συστατικών των απορρυπαντικών αλλά και των καταναλωτών με βελτιωμένη επισήμανση που περιλαμβάνει και την αναγραφή πιθανώς αλλεργιογόνων ουσιών. Επίσης, στον τομέα των οικιακών συσκευών η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει οδηγία για την ομοιόμορφη επισήμανση της κατανάλωσης ενέργειας σε ψυγεία, καταψύκτες, πλυντήρια ρούχων και πιάτων, στεγνωτήρια, φούρνους, θερμοσίφωνες, λάμπες φωτισμού και συσκευές κλιματισμού. Τέλος, στο πλαίσιο μιας από τις αποτελεσματικότερες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της πολιτικής του ανταγωνισμού, οι χρήστες του τηλεφώνου έχουν επωφεληθεί από χαμηλότερες τιμές και βελτιωμένες υπηρεσίες τόσο για τη σταθερή όσο και για την κινητή τηλεφωνία.

Η καθημερινότητα του αγρότη. Στόχος της κοινής αγροτικής πολιτικής είναι να εξασφαλίσει ικανοποιητικό επίπεδο ζωής για τους αγρότες, ποιοτικά τρόφιμα σε λογικές τιμές για τους καταναλωτές με ταυτόχρονη διατήρηση του περιβάλλοντος. Η ΚΑΠ δημιουργήθηκε αρχικά για την αντιμετώπιση των μεταπολεμικών ελλείψεων με την επιδότηση της παραγωγής βασικών τροφίμων με στόχο την διασφάλιση της αυτάρκειας. Σήμερα ο ρόλος της εστιάζεται περισσότερο στην διατήρηση και

⁸ Τα παρακάτω κείμενα έχουν προσαρμοστεί από κείμενα που διατίθενται στην διαδικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu>.

διαχείριση των φυσικών μας πόρων. Έτσι σήμερα στην ΚΑΠ διατίθεται μόλις το 34,9% του κοινοτικού προϋπολογισμού σε αντίθεση με το παρελθόν που το ποσοστό αυτό έφτανε σχεδόν 70%. Οι ενισχύσεις με βάση τις παραγόμενες ποσότητες αντικαταστάθηκαν σχεδόν πλήρως από ενισχύσεις στους αγρότες, οι οποίοι πρέπει να ικανοποιούν ευρύτερους στόχους σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων, την υγεία των ζώων και των φυτών, την ορθή μεταχείριση των ζώων και την διατήρηση των παραδοσιακών τοπίων καθώς και των πουλιών και των άγριων ζώων. Η ΚΑΠ εξασφαλίζει επίσης τη στήριξη των αγροτών σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών και ασθενειών των ζώων. Ταυτόχρονα διάφορες κοινωνικές αλλαγές δημιουργούν νέες ευκαιρίες για ενεργειακές καλλιέργειες με στόχο την παραγωγή βιοκαυσίμων και βιομάζας.

Στόχος της περιφερειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η εξάλειψη των έντονων εσωτερικών διαφορών στα εισοδήματα και τις ευκαιρίες μεταξύ πλούσιων και φτωχών περιφερειών. Η περιφερειακή πολιτική μεταφέρει πόρους από τις πλούσιες στις φτωχότερες περιοχές εξασφαλίζοντας την οικονομική τους ανάπτυξη. Η περιφερειακή πολιτική στοχεύει στην ανάπτυξη των υποβαθμισμένων περιοχών της Ένωσης (αλληλεγγύη) ενώ από την εξάλειψη των διαφορών στο εισόδημα επωφελούνται όλοι (συνοχή). Βλέποντας τις ταμπέλες που υπάρχουν σε κάθε γωνιά της υπαίθρου διαπιστώνει κανείς ότι η Κρήτη έχει επωφεληθεί ιδιαίτερα από τα διαρθρωτικά ταμεία της Κοινότητας (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας, Ταμείο Συνοχής), για την κατασκευή έργων υποδομής (δρόμοι, βιολογικοί καθαρισμοί κλπ.), την κατάρτιση ανέργων, την αναδιάρθρωση καλλιεργειών και την προστασία της φύσης κλπ.

Όμως ο αγρότης επωφελείται καθημερινά και από άλλες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η νομοθεσία για την τυποποίηση, την ασφάλεια των προϊόντων και την ελεύθερη διακίνηση εξασφαλίζει την διάθεση της παραγωγής του στην αγορά υπό καλύτερες συνθήκες αλλά και ο ίδιος επωφελείται από προϊόντα και εργαλεία καλύτερης ποιότητας. Τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών μειώνουν τον χρόνο διάθεσης των γεωργικών προϊόντων στις μεγάλες ευρωπαϊκές αγορές ενώ τα τεχνικά πρότυπα που ισχύουν για μηχανήματα και αυτοκίνητα εξασφαλίζουν μεγαλύτερη ασφάλεια και μικρότερη ρύπανση της ατμόσφαιρας από τα καυσαέρια.

Η καθημερινότητα του φοιτητή. Με το πρόγραμμα ανταλλαγών Έρασμος η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συμβάλλει στην ανταλλαγή χιλιάδων φοιτητών που παρακολουθούν μαθήματα σε ένα πανεπιστήμιο μιας άλλης χώρας. Με την προώθηση της πολυγλωσσίας (η Ένωση έχει σήμερα 23 επίσημες γλώσσες και γλώσσες εργασίας) μέσω άλλων προγραμμάτων και ανταλλαγών οι σημερινοί φοιτητές ετοιμάζονται για μian αγορά εργασίας που ξεπερνά τα εθνικά τους σύνορα. Η αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων σε πολυάριθμους κλάδους και η ελευθερία εγκατάστασης σε οποιαδήποτε χώρα της Ένωσης συμβάλλουν επίσης στην κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Ταυτόχρονα τα μέτρα της Ένωσης στον τομέα της υγιεινής και της ασφάλειας στους χώρους εργασίας αλλά κι η αμοιβαία αναγνώριση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων συμβάλλουν στην βελτίωση των συνθηκών εργασίας των απασχολούμενων αλλά και στην μετακίνηση των συνταξιούχων στο πλαίσιο της Ένωσης.

Η στρατηγική της Λισσαβόνας στοχεύει να μετατρέψει, μέσω της εκπαίδευσης και μέχρι το 2010, την Ευρωπαϊκή Ένωση στην «ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή». Παράλληλα σημαντικό ρόλο στην ποιότητα των σπουδών και στις ευκαιρίες που παρέχονται στους φοιτητές, ιδίως τους μεταπτυχιακούς, παίζει και η μεγάλη προσπάθεια που καταβάλλει η Ένωση στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης. Με ετήσιο προϋπολογισμό πάνω από 7 δις. ευρώ οι έρευνες που χρηματοδοτούνται από το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη συμβάλλουν στην βελτίωση του επίπεδου της εκπαίδευσης και σε νέες καινοτομίες, πολλές από τις οποίες αποτελούν τη βάση για νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Η καθημερινότητα του μαθητή. Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών δεν εξασφάλισε μόνον χαμηλότερες τιμές αλλά και περισσότερες υπηρεσίες προς τους χρήστες. Η Ένωση προωθεί την ευρυζωνική πρόσβαση στο διαδίκτυο και την ανάπτυξη σχετικών υπηρεσιών με περιεχόμενο έτσι ώστε όλοι να έχουν πρόσβαση σε επίκαιρες πληροφορίες, σε εμπορικές υπηρεσίες και σε διασκέδαση με πολύ χαμηλό κόστος. Έτσι μπορούν να ενημερωθούν καλύτερα για τους επιστημονικούς κλάδους που

έχουν μεγαλύτερη ζήτηση στη χώρα τους αλλά και στις άλλες χώρες της Ένωσης προκειμένου να προγραμματίσουν καλύτερα τις σπουδές τους και την μετέπειτα επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Οι ευαισθητοποιημένοι μαθητές μπορούν επίσης να ενημερωθούν για τις δραστηριότητες της Ένωσης σε πολυάριθμους τομείς που αφορούν την ανθρωπιστική βοήθεια και το περιβάλλον. Η Ένωση και τα κράτη μέλη της αποτελούν σήμερα τον μεγαλύτερο δότη ανθρωπιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας στον κόσμο. Η Ένωση έχει θεσπίσει το οικολογικό σήμα που χορηγείται σε επιχειρήσεις οι οποίες πληρούν συγκεκριμένες προδιαγραφές που καθορίζει η Ένωση και αφορούν την εξοικονόμηση ενέργειας, τη χρήση φιλικών προς το περιβάλλον διαδικασιών και βιολογικών προϊόντων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση καταβάλλει επίσης σημαντικές προσπάθειες για την προστασία των άγριων ζώων αλλά και των οικόσιτων ζώων. Έχει θεσπίσει το 112 ως τον κοινό Ευρωπαϊκό αριθμό κλήσεων έκτακτης ανάγκης που λειτουργεί σε όλη την Ευρώπη από σταθερά και κινητά τηλέφωνα. Και έχει πάρει πολυάριθμα μέτρα για την προστασία των ατόμων με αναπηρία και για την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών σε άνδρες και γυναίκες και για την κατάργηση όλων των διακρίσεων στους χώρους εργασίας.

Η πολυγλωσσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*

Η ΕΕ είναι πολύ διαφορετική από τους παραδοσιακούς διακυβερνητικούς οργανισμούς. Η κοινοτική νομοθεσία πρέπει να δημοσιευτεί στις επίσημες γλώσσες όλων των κρατών μελών επειδή αποτελεί μέρος του εθνικού δικαίου και είναι άμεσα δεσμευτική για όλους τους πολίτες της ΕΕ. Οι πολίτες και τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να είναι σε θέση να κατανοήσουν το κοινοτικό δίκαιο στη γλώσσα τους. Αλλά και στο στάδιο της κατάρτισης των νομοθετημάτων οι πολίτες πρέπει να έχουν πρόσβαση στις προτάσεις προκειμένου να υπάρχει διάλογος σε όλα τα επίπεδα – ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό. Όλοι οι πολίτες της Ένωσης δικαιούνται να συμμετέχουν στο διάλογο στην επίσημη γλώσσα της εκλογής τους και αυτό είναι ζήτημα διαφάνειας και δημοκρατίας.

Αυτός είναι και ο λόγος που από την απαρχή της Ευρωπαϊκής ενοποίησης αποφασίστηκε ότι οι γλώσσες των κρατών μελών θα είναι επίσημες με τον κανονισμό υπ' αριθ. 1 του 1958 (που ενσωματώθηκε στην Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα) που τροποποιήθηκε διαδοχικά σε κάθε διεύρυνση για να συμπεριλάβει τις γλώσσες των νέων κρατών μελών. Ταυτόχρονα τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να είναι ανοικτά στους πολίτες καθώς και στις διοικήσεις και σε επίσημες και ανεπίσημες ομάδες συμφερόντων κάθε είδους. Γι' αυτό και ο κανονισμός υπ' αριθ. 1 προβλέπει ότι οι πολίτες των κρατών μελών δικαιούνται να επικοινωνούν με τα όργανα της ΕΕ στη γλώσσα τους. Το καθεστώς της ισότητας των γλωσσών δεν σημαίνει ότι όλα τα έγγραφα μεταφράζονται σε όλες τις γλώσσες. Οι επιστολές από μεμονωμένα άτομα ή τα υπομνήματα δεν μεταφράζονται ενώ τα έγγραφα των επιτροπών μπορεί να μεταφραστούν σε περιορισμένο αριθμό γλωσσών μόνο. Για λόγους ελαχιστοποίησης του κόστους οι εσωτερικές εργασίες της Επιτροπής διεξάγονται στα Αγγλικά, τα Γαλλικά και τα Γερμανικά (τις επιλεγόμενες γλώσσες διαδικασίας) αλλά επικοινωνεί σε όλες τις γλώσσες με τα άλλα όργανα της ΕΕ με τα κράτη μέλη και με το κοινό.

Στις αρχές του 2007 οι 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ ήταν οι εξής: Αγγλικά, Βουλγαρικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Δανικά, Ελληνικά, Εσθονικά, Ιρλανδικά, Ισπανικά, Ιταλικά, Λετονικά, Λιθουανικά, Μαλτέζικα, Ολλανδικά, Ουγγρικά, Πολωνικά, Πορτογαλικά, Ρουμανικά, Σλοβακικά, Σλοβένικα, Σουηδικά Τσέχικα και Φινλανδικά.

* προσαρμογή από το φυλλάδιο «Translating for a multilingual community», που διατίθεται στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/dgs/translation/index_en.htm.

Άλλες πολιτικές που αφορούν την καθημερινότητα. Η προστασία των καταναλωτών με την καταπολέμηση των αθέμιτων πρακτικών, την υποχρεωτική πληροφόρηση για τα πωλούμενα προϊόντα και υπηρεσίες αλλά και η έγκαιρη προειδοποίηση για επικίνδυνα προϊόντα σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα της Ένωσης, των ορίων για το συνάλλαγμα και των εξόδων για εμβάσματα από μια χώρα στην άλλη. Και σε περίπτωση που οι πολίτες της Ένωσης βρεθούν σε τρίτη χώρα στην οποία δεν υπάρχει προξενική αρχή της χώρας τους, μπορούν να ζητήσουν βοήθεια από τις προξενικές αρχές οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους της Ένωσης. Τέλος η Ένωση έχει συγκροτήσει δίκτυα για την παρακολούθηση πολυάριθμων μεταδοτικών ασθενειών και την έγκαιρη προειδοποίηση των αρχών και του ιατρικού προσωπικού για την αντιμετώπιση επιδημιών και πανδημιών.

Στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος η Ένωση έχει κάνει ήδη πολλά. Η προστασία από βιομηχανικά ατυχήματα, οι αυστηρές διατάξεις για τα απόβλητα, οι προδιαγραφές για την ποιότητα του αέρα και των υδάτων αποτελούν αντικείμενο καθημερινής συζήτησης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και συχνά αντικείμενο δικαστικών αντιπαραθέσεων μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών.

Συχνά οι παραβιάσεις της κοινοτικής νομοθεσίας γίνονται αντιληπτές από καταγγελίες απλών πολιτών που ενημερώνουν σχετικά την Επιτροπή, καταθέτουν σχετικές αναφορές στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή υποβάλλουν καταγγελία στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν εξασφαλίζει μόνον την ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων, την απαγόρευση της επιβολής ποσοτικών περιορισμών μεταξύ των κρατών μελών, την τελωνειακή ένωση ή την επιβολή του φόρου προστιθεμένης αξίας (ΦΠΑ). Επιβάλλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται τη δεσπόζουσα θέση τους στη αγορά, που συμφωνούν να ελέγχουν τις τιμές ή την παραγωγή (καρτέλ) ή που συνάπτουν συμφωνίες αποκλειστικής διάθεσης των προϊόντων τους. Αντιτίθεται στις κρατικές ενισχύσεις που στρεβλώνουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό και στις συγχωνεύσεις επιχειρήσεων που είναι πιθανόν να δημιουργήσουν δεσπόζουσες θέσεις. Καθορίζει κανόνες για τις δημόσιες προμήθειες και για την οικονομική και νομισματική πολιτική (δηλαδή για το ευρώ). Η Ένωση έχει επίσης θεσπίσει μέτρα για την ασφάλεια κατά τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων καθώς και για την ναυτιλιακή και αεροπορική ασφάλεια. Τέλος στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων η Ένωση έχει θεσπίσει μέτρα για σειρά αστικών υποθέσεων καθώς και το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης για την επιτάχυνση της έκδοσης κακοποιών που εμπλέκονται σε υποθέσεις διεθνούς εγκλήματος.

panagiotis@alevantis.com

<http://alevantis.com>

Για περισσότερες πληροφορίες

Η πύλη πληροφόρησης **Europa (Ευρώπη)** που αναφέρθηκε παραπάνω (στη διεύθυνση <http://europa.eu/>) παρέχει πρόσβαση σε κάθε μεμονωμένη πληροφορία που χρειάζονται οι πολίτες και οι επιχειρήσεις. Διατίθεται σε όλες τις επίσημες γλώσσες (αν και για πρακτικούς λόγους μερικές σελίδες διατίθενται μόνο στα αγγλικά και τα γαλλικά).

Το δίκτυο πληροφόρησης **Europe Direct (Ευρώπη απ' ευθείας)** – στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/europedirect/index_el.htm λειτουργεί ενιαίο τηλεφωνικό αριθμό σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση (**00-800 6 7 8 9 10 11**) και μπορεί να σας κατευθύνει προς πληθώρα εξειδικευμένων δικτύων για επιχειρήσεις ή για ζητήματα που αφορούν τους πολίτες.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πληροφόρησης Δυτικής Κρήτης (Οδός Γολγοθά, Όαση Βαρυπέτρου, GR-731 35, Τηλ: 28210-29833) και ενός Ευρωπαϊκού Κέντρου Τεκμηρίωσης στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (Βιβλιοθήκη στην Πανεπιστημιούπολη στο Ρέθυμνο) το οποίο λαμβάνει αντίγραφα όλων των εντύπων δημοσιεύσεων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ»

Η Ε.Ε. βρίσκεται σήμερα πιο κοντά στον πολίτη

• Ομιλία από τον Παναγιώτη Αλεβαντή στο Λαϊκό Πανεπιστήμιο του δήμου Χανίων

«Η Ευρωπαϊκή Ένωση σε κάθε βήμα που κάνουμε μπορεί να βοηθήσει σε πολλούς τομείς της καθημερινότητας, που σύμφωνα με τελευταίες έρευνες το ελληνικό κοινό αγνοεί. Τα κέντρα λήψης αποφάσεων δεν απομακρύνονται από τους πολίτες, αντιθέτως, βρίσκονται κοντά σε αυτούς με τις σύγχρονες τεχνολογίες και ειδικά με τις ευρωπαϊκές δομές οι οποίες υπάρχουν σήμερα».

Αυτό τονίστηκε κατά την διάρκεια της διάλεξης με θέμα «Ιστορική εξέλιξη των ευρωπαϊκών πολιτικών που αφορούν τους πολίτες» που πραγματοποιήθηκε χθες το απόγευμα στην αίθουσα του δημοτικού συμβουλίου Χανίων, στο πλαίσιο των μαθημάτων του πρώτου κύκλου του Ανοιχτού Λαϊκού Πανεπιστημίου του Δήμου Χανίων.

Όπως επισήμανε ο υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Παναγιώτης Αλεβαντής «η εκδήλωση αυτή αφορά την ιστορική εξέλιξη των ευρωπαϊκών κοινοτήτων και κυρίως τις πολιτικές που αφορούν τους πολίτες, την καθημερινότητα τους. Αρχικά κάναμε μια ιστορική αναφορά στον Ζαν Μονέ και στο πώς έφτιαξε, παρ' όλη την αδιαφορία των πολιτικών τότε, την Ευρωπαϊκή Ένωση εκ του μηδενός, πως προσέγγισε τους λαούς και τους ανθρώπους με μία μέθοδο η οποία εξακολουθεί να είναι χρήσιμη για όσους πιστεύουν στην ιδέα της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. Στην συνέχεια θα γίνεται αναφορά στην καθημερινότητα μίας τυπικής οικογένειας, την καθημερινή δουλειά του αγρότη, του εμπόρου, του φοιτητή, του μαθητή και τις ανησυχίες για το αύριο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση σε κάθε βήμα που κάνουμε μπορεί να βοηθήσει σε πολλούς τομείς, που σύμφωνα με τελευταίες έρευνες το ελληνικό κοινό αγνοεί. Η κ. Βάλστρομ σήμερα έχει μία σοβαρή

Ο υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Παναγιώτης Αλεβαντής

πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τους πολίτες και η πρωτοβουλία του Ανοιχτού Πανεπιστημίου ήταν ιδιαίτερη χρήσιμη βοηθώντας προς την κατεύθυνση αυτή».

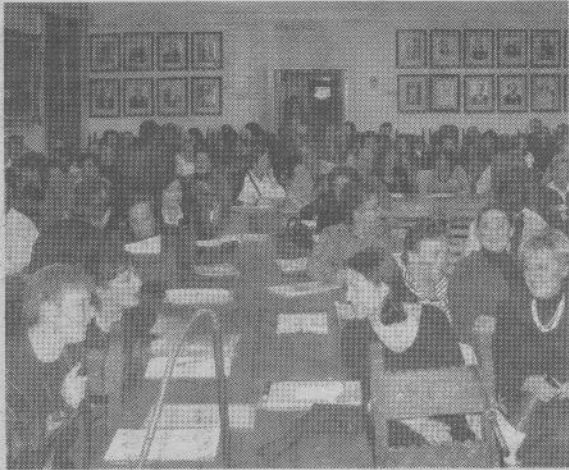
Σε ερώτηση για το αν τα κέντρα λήψης αποφάσεων απομακρύνονται από τους πολίτες ο κ. Αλεβαντής επεσήμανε ότι «αντιθέτως βρίσκονται κοντά σε αυτούς με τις σύγχρονες τεχνολογίες και ειδικά με τις ευρωπαϊκές τις δομές οι οποίες υπάρχουν σήμερα».

Την επόμενη Παρασκευή τα Χανιά θα επισκεφθεί ο Ευρωβουλευτής κ. Αρναουτάκης ο οποίος στο πλαίσιο των μαθημάτων του Ανοιχτού Λαϊκού Πανεπιστημίου θα μιλήσει για τις «Ευρωπαϊκές δομές του σήμερα».

Ε.Φ.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΝΟΙΧΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

“Μύθος η εξάλειψη των εθνικών ταυτοτήτων”

Κατάμεστη από κόσμο ήταν η αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου Χανίων.

Αδάσιμο χαρακτήρισε τον κίνδυνο εξάλειψης των εθνικών ταυτοτήτων των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο συγκρότησης μιας ενιαίας ευρωπαϊκής ταυτότητας ο υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Παναγιώτης Αλεβαντής, ο οποίος μίλησε χθες στο Ανοιχτό - Λαϊκό Πανεπιστήμιο του Δήμου Χανίων.

Ο κ. Αλεβαντής

Ο κ. Αλεβαντής, ο οποίος αναφέρθηκε στην ιστορική εξέλιξη των ευρωπαϊκών πολιτικών, σημείωσε χαρακτηριστικά ότι η ευρωπαϊκή ταυτότητα είναι κάτι το οποίο συνίσταται στις εθνικές ταυτότητες.

“Είναι ένας μύθος ότι θα εξαλειφθούν οι εθνικές ταυτότητες. Το όνομα της Ευρώπης σημαίνει να βλέπει κανείς πλατιά τα πράγματα, να έχει μια όραση πιο πλατιά. Κατά συνέπεια, πρέπει να δεχθούμε τις άλλες εθνικές ταυτότητες όπως και οι άλλοι δέχονται τη δική μας”.

Ερωτηθείς ο κ. Αλεβαντής πόσο δικαιολογημένη είναι η ανησυχία των πολιτών, καθώς τα κέντρα λήψης αποφάσεων απομακρύνονται από κοντά τους μέσα στο πλαίσιο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επισήμανε:

“Εγώ θα έλεγα το αντίθετο. Με τις δομές που υπάρχουν σήμερα ο πολίτης έχει τη δυνατότητα της απευθείας επαφής με τις εξελίξεις. Αν μάλιστα χρησιμοποιεί τις σύγχρονες τεχνολογίες, μπορεί να ενημερώνεται ακριβώς με τον ίδιο τρόπο και στο ίδιο επίπεδο όπως ενημερώνονται και οι ευρωβουλευτές αλλά και οι υπόλοιποι που λαμβάνουν αποφάσεις”.

Ωστόσο, καταλήγοντας ο κ. Αλεβαντής υπογράμμισε ότι σύμφωνα με πρόσφατα δημοσιευμένες έρευνες, το ελληνικό κοινό αγνοεί στο μεγαλύτερο ποσοστό του το έργο και τις εξελίξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.